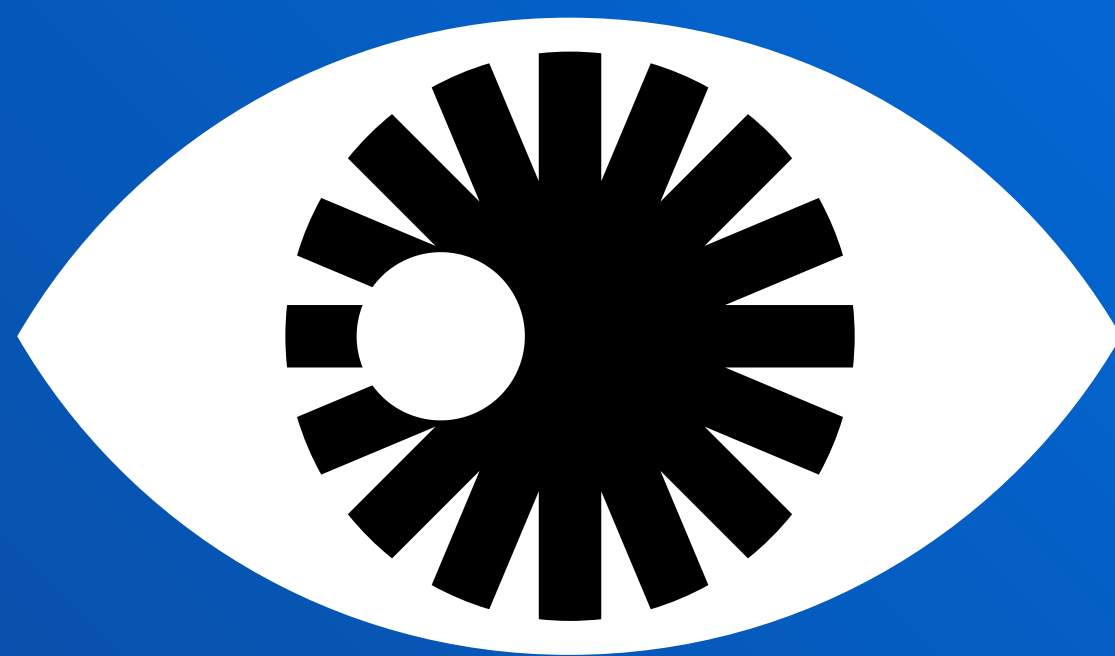

Zakład Pedagogiki Dziecka serdecznie zaprasza na

SEMINARIUM NAUKOWE

Okiem Pedagoga

SYTUACJE TRUDNE W BIOGRAFII DZIECI I MŁODZIEŻY

**PROF. US DR HAB.
URSZULA CHĘCIŃSKA**

Uniwersytet Szczeciński

**PROF. DR HAB.
ANDRZEJ OLUBIŃSKI**

*Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

**DR MAŁGORZATA
KOWALIK-OLUBIŃSKA**

*Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

**PROF. APS DR HAB.
MAREK SIWICKI**

*Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie*

**PROF. UMCS DR HAB.
MAŁGORZATA KUŚPIT**

*Uniwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej w Lublinie*

**PROF. DR HAB.
MAŁGORZATA CYWIŃSKA**

*Uniwersytet im. Adama
Mickiewicza w Poznaniu*

5 MARCA 2026

09.30 - 13.30

**WYDZIAŁ STUDIÓW EDUKACYJNYCH
SZAMARZEWSKIEGO 89D POZNAŃ
SALA 508**

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

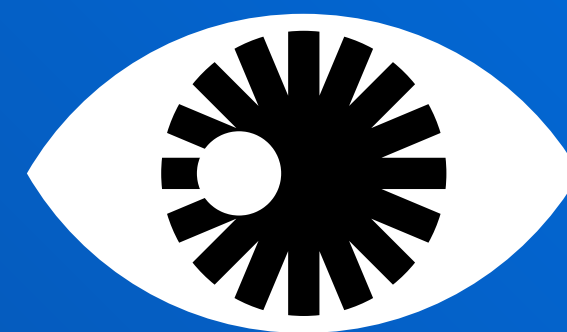

*Zeskanuj, aby
mieć dostęp
do programu
i abstraktów
wystąpień*

*Formularz zapisów
(zachęcamy do zapisów
ze względu na ograniczoną
liczbę miejsc)
wstęp wolny*

Zakład Pedagogiki Dziecka serdecznie zaprasza na

SEMINARIUM NAUKOWE

Okiem Pedagoga

SYTUACJE TRUDNE W BIOGRAFII DZIECI I MŁODZIEŻY

9.30 – 10.00

POWITANIE GOŚCI:

PROF. DR HAB. MAŁGORZATA CYWIŃSKA

OTWARCIE KONFERENCJI:

DZIEKAN WYDZIAŁU STUDIÓW EDUKACYJNYCH UAM
PROF. UAM DR HAB. WALDEMAR SEGIET

PRZEWODNICZĄCA KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH PAN, PRZEWODNICZĄCA
SEKCJI I ZESPOŁU PEDAGOGIKI MŁODZIEŻY KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH PAN
PROF. DR HAB. AGNIESZKA CYBAL-MICHALSKA

10:00 – 13:30

PROF. US DR HAB. URSZULA CHĘCIŃSKA
Uniwersytet Szczeciński

**Janusz Korczak i Joanna Kulmowa – "o sobie
samym jako innym". Egzemplifikacja
pedagogiczna**

PROF. DR HAB. ANDRZEJ OLUBIŃSKI
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**Dzieciństwo i młodość w okowach
korporacyjnego społeczeństwa**

DR MAŁGORZATA KOWALIK-OLUBIŃSKA
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**Dziecięcy aktywizm klimatyczny jako swoista
odpowiedź na zagrożenia epoki człowieka**

PROF. APS DR HAB. MAREK SIWICKI
*Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii
Grzegorzewskiej w Warszawie*

**Slalom gigant i werble. Aktywność fizyczna
i cyfrowa polskich dzieci – między
wychowaniem a cyberpunkową wizją świata**

PROF. UMCS DR HAB. MAŁGORZATA KUŚPIT
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

**Sytuacje trudne w biografii dzieci i młodzieży
uzdolnionej**

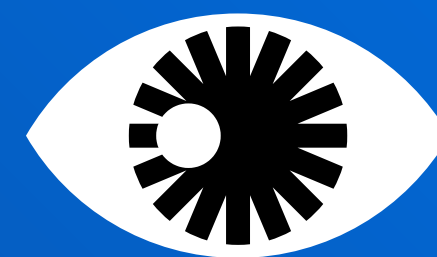
PROF. DR HAB. MAŁGORZATA CYWIŃSKA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

**Odrzucenie rówieśnicze jako sytuacja
trudna dziecka**

DYSKUSJA I ZAKOŃCZENIE SEMINARIUM

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

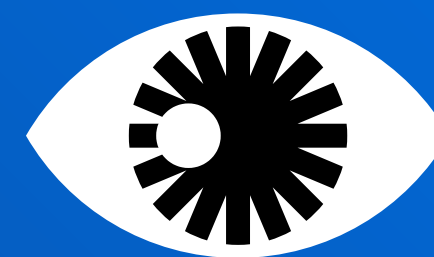
**PROF. US DR HAB.
URSZULA CHĘCIŃSKA**

Uniwersytet Szczeciński

Pedagog kultury, literaturoznawczyni, tutorka akademicka, krytyczka literacka, autorka piosenek dla dzieci, animatorka kultury, działaczka społeczna. Doktor habilitowany nauk humanistycznych. Od 2004 roku związana z Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego. Od 2008 roku kierownik Katedry Wczesnej Edukacji. Organizatorka i uczestniczka międzynarodowych konferencji naukowych, projektów i grantów, ekspertka NCBR (do 2016), autorka wielu publikacji z zakresu pedagogiki kultury i edukacji artystycznej dziecka. Biografka Joanny Kulmowej, edytorka listów Joanny Kulmowej do prof. H. Kunstmanna, Wisławy Szymborskiej i prof. Z. Mysłakowskiego. Od 2008 roku członkini Rady Wydawniczej Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego. Inicjatorka serii wydawniczych: „Biblioteka Szczecina Humanistycznego” i „Biblioteka Katedry Wczesnej Edukacji”. Od 2018 roku członkini Prezydenckiej Rady Kultury, od 2025 roku jej przewodnicząca. Od 2023 roku prezeska Fundacji Joanny Kulmowej i Jana Kulmy. Obecnie pełni funkcję dyrektorki Willi Lentza. Miejskiej Instytucji Kultury. Za działalność w zakresie nauk pedagogicznych w 2015 roku otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Janusz Korczak i Joanna Kulmowa – "o sobie samym jako innym". Egzemplifikacja pedagogiczna

Z ducha hermeneutycznej metodologii Wilhelma Dilthey’a wywodzi się sztuka rozumienia „utrwalonych na stałe uzewnętrzeń życia”, wśród których szczególne miejsce zajmują listy, pamiętniki, zapiski. A przede wszystkim autobiografie, postrzegane przez Diltheya jako najwyższa forma rozumienia życia. W ujęciu Paula Ricoeura autobiografia związała się z problemem tożsamości osobowej i narracyjnej. W kontekście Ricoeurowskiej „Refleksji dokonanej. Autobiografii intelektualnej” i tomu „O sobie samym jako innym” a także Honnethowskiej „Walki o uznanie. Moralnej gramatyki konfliktów społecznych” rozpatrywana będzie twórczość Janusza Korczaka i Joanny Kulmowej. Wiąże się ona z dyskursem pedagogicznym, z prawdą językowego praktykowania autobiografii, wynikającej z potencjału pedagogicznego i wrażliwości estetycznej. Manifestowanej w twórczości literackiej poprzez prawo dziecka do eskapizmu literackiego i języka wczesnej edukacji. W obu przypadkach sugestywność dialogicznego przekazu, jego autokreacyjnej mocy łączy się w ewidentny sposób ze służebnością pedagogiczną. Jest ona przejawem głębi życia duchowego Korczaka i Kulmowej, przykładem ich wysokiej wrażliwości, silnego przekonania o własnej pedagogicznej odrębności. Twórczość i praktyka pedagogiczna Korczaka i Kulmowej wpisują się więc w pedagogikę kultury jako „filozofię stosowaną” ukazującą człowieczeństwo dziecka we wszystkich jego wymiarach. Propagowana poprzez ideę partycypacji i emancypacji odnajduje ona swoje szczególne miejsce w sztuce rozumienia „utrwalonych na stałe uzewnętrzeń życia” Janusza Korczaka i Joanny Kulmowej.

**PROF. DR HAB.
ANDRZEJ OLUBIŃSKI**

*Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

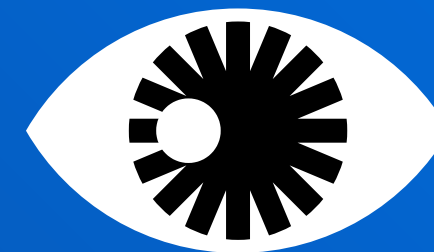
Profesor nauk pedagogicznych, absolwent historii UMK w Toruniu (1968–1973). Już w okresie studiów aktywnie uczestniczył w studenckim ruchu naukowym, współtworząc środowisko tzw. toruńskiej szkoły pedagogów społecznych i angażując się w pionierskie badania nad środowiskami wychowawczymi, edukacją wiejską oraz funkcjonowaniem instytucji opiekuńczo-wychowawczych. W latach 1973–1999 związany z Instytutem Pedagogiki i Psychologii UMK w Toruniu (z przerwą na pracę na Uniwersytecie Szczecińskim w latach 1989–1990), gdzie przeszedł wszystkie szczeble kariery akademickiej, uzyskując tytuł profesora nauk pedagogicznych w 1995 roku. W latach 1999–2022 profesor zwyczajny na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Promotor około 1200 prac magisterskich, licencjackich i dyplomowych oraz 12 doktoratów. Recenzent w 17 przewodach habilitacyjnych i 9 profesorskich. Pełnił liczne funkcje kierownicze (kierownik katedr i zakładów, dziekan, prodziekan) oraz był założycielem, redaktorem i członkiem rad programowych czasopism naukowych. Od wielu lat miłośnik czynnej aktywności rekreacyjno-sportowej, szczególnie piłki nożnej, tenisa ziemnego oraz biegania, także dobrej muzyki rockowej, teatru oraz kabaretu.

Dzieciństwo i młodość w okowach korporacyjnego społeczeństwa

Zasadniczym przedmiotem rozważań zawartych w niniejszym tekście jest problem mitów związanych z opiniami na temat rzekomo pozytywnych uwarunkowań dla życia, rozwoju oraz edukacji w realiach demokratycznych, zwłaszcza neoliberalnych społeczeństw. Głębsza diagnoza ich funkcjonowania ujawnia jednak szereg barier, ograniczeń oraz realnych zagrożeń, będących następstwem wpływu neoliberalnej ideologii i korporacyjnej praktyki, preferujących wartości materialistyczno-konsumpcyjne, transakcje ekonomiczno-handlowe oraz dążenie do indywidualnych sukcesów finansowych kosztem wartości społeczno-humanistycznych.

Nowy, drapieżny kapitalizm wyrządza poważne szkody społeczne, polityczne, edukacyjne i etyczne, wprost dotykając jakości codziennej egzystencji dzieci i młodzieży. Korporacyjny biznes – poprzez marketing, media oraz manipulację – ukierunkowuje system wartości młodego pokolenia na sukces rynkowo-konsumencki, wykorzystując m.in. gry komputerowe, media społecznościowe, kulturę celebrycką czy prefabrykowane formy rozrywki. Określone tezy korporacyjnej ideologii kierowane są również do systemu edukacji, promując antyintelektualizm, pragmatyzm oraz konformistyczno-oportunistyczne postawy, a szkołę sprowadzając do roli narzędzia przygotowującego „ludzki kapitał” dla rynku.

Z drugiej strony młode pokolenie doświadcza także skrajnych zagrożeń związanych z biedą, przemocą, wykluczeniem i brakiem bezpieczeństwa, co skutkuje postawami agresji, uzależnień czy poczuciem osamotnienia. W tym kontekście zasadniczym pytaniem pozostaje, jak zatrzymać procesy demoralizacji i odczłowieczania dzieci i młodzieży oraz jak przywrócić edukacji jej społeczno-humanistyczny i moralny wymiar.

**DR MAŁGORZATA
KOWALIK-OLUBIŃSKA**

*Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

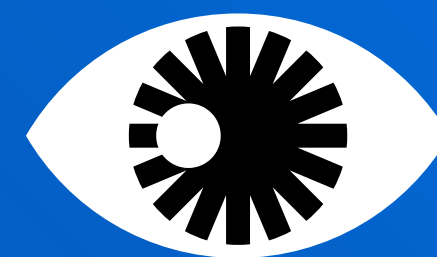
Pedagog, doktor nauk humanistycznych, pracuje w Katedrze Dydaktyki i Wczesnej Edukacji na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Specjalizuje się w pedagogice wczesnej edukacji, zwłaszcza w problematyce badań nad dziećmi i dzieciństwem rozpatrywanej przez pryzmat idei uznawania dzieci za aktorów społecznych. Pod jej redakcją ukazała się publikacja Dzieciństwo i wczesna edukacja w dynamicznie zmieniającym się świecie (2012). Jej poglądy znalazły swój pełny wyraz w monografii zatytułowanej Dzieci aktorami w przestrzeniach życia społecznego. Sprawczość w sieci relacji (2021). Dziecięcą sprawczość rozpatruje w niej jako fenomen wyłaniający się z sieci relacji, w jakie wchodzi dzieci z różnymi aktorami, ludzkimi i pozaludzkimi. Relacje łączące dzieci z bytami nie-ludzkimi stały się przedmiotem autorskiego projektu badawczego „Międzygatunkowe spotkania dzieci we wspólnych światach”. Idee posthumanizmu, stanowiące teoretyczno-filozoficzną przesłankę badań, oraz sam projekt i jego realizację przedstawiła w monografii zatytułowanej Dzieciństwo-Naturokultura-Edukacja. W stronę posthumanistycznej pedagogii wspólnych światów (2025). Badawczo zajmuje się także sytuacją psychospołeczną uczniów doświadczających trudności w szkolnym funkcjonowaniu. Jest autorką licznych artykułów.

Dziecięcy aktywizm klimatyczny jako swoista odpowiedź na zagrożenia epoki człowieka

Przekształcenia, jakim podlegają geo/biosferyczne systemy Ziemi, są tak znaczące, że czasy, w których żyjemy, nazwano antropocenem lub epoką człowieka. Doświadczenia związane ze skutkami tych przekształceń są udziałem ludzi na całym świecie, w tym także przedstawicieli młodszych pokoleń, określanych mianem „dzieci antropocenu”. Dla dzieci i ich dzieciństwa antropocen stanowi poważne wyzwanie, wprowadzając istotne zmiany w ich życiu oraz w sposobie doświadczania dzieciństwa. Za swoistą odpowiedź dzieci i młodzieży na wyzwania epoki człowieka można uznać ich aktywną partycypację w działaniach zmierzających do powstrzymania zmiany klimatu.

Rozważania rozpoczynam od omówienia narastającego kryzysu klimatycznego oraz jego negatywnego wpływu na życie, zdrowie i codzienne funkcjonowanie dzieci, wskazując na zróżnicowanie warunków i jakości życia w zależności od regionu świata. Stawiam tezę, że kryzys klimatyczny stanowi szczególne wyzwanie dla idei sprawiedliwości międzypokoleniowej, ponieważ dzieci i młodzież – mimo że w niewielkim stopniu przyczyniły się do zmiany klimatu – w przyszłości będą musiały mierzyć się z jej dotkliwymi skutkami.

Przedstawiam także specyfikę dziecięcego aktywizmu klimatycznego, motywy i formy zaangażowania młodych aktywistów oraz ujawnianą przez nich zdolność do pełnienia roli aktorów społecznych i sprawców zdarzeń. W zakończeniu wskazuję na potrzebę włączenia do programu szkolnego treści związanych ze zmianą klimatu oraz odchodzenia od uczenia się „o” świecie na rzecz posthumanistycznego podejścia uczenia się razem „ze” światem.

**PROF. APS DR HAB.
MAREK SIWICKI**

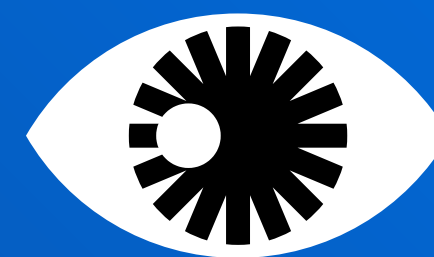
*Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie*

Profesor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół komunikacji społecznej, aksjologii i etyki mediów, zmedializowanego dzieciństwa i jego cyfrowych kontekstów, a także deficytu kontaktu z naturą w epoce smartfonów. Szczególną uwagę poświęca pedagogice medialnej i społecznej, wychowaniu morskemu jako strategii edukacyjnej oraz szeroko rozumianej kulturze fizycznej. W swojej pracy badawczej analizuje m.in. zależności pomiędzy przekazem medialnym a działaniami edukacyjnymi, zwłaszcza w kontekście zagrożeń wynikających z braku aktywności fizycznej i dominacji świata wirtualnego. Podkreśla rolę nowoczesnych mediów jako nieodzownych narzędzi edukacyjnych, wspierających rozwój fizyczny i społeczny dziecka.

Slalom gigant i werble. Aktywność fizyczna i cyfrowa polskich dzieci – między wychowaniem a cyberpunkową wizją świata

Współczesne dzieciństwo postrzegam jako przestrzeń napięcia pomiędzy wychowaniem opartym na doświadczeniu cielesnym, aktywności ruchowej i bezpośrednich relacjach społecznych a intensywną obecnością technologii cyfrowych w codziennym funkcjonowaniu dzieci. W referacie proponuję metaforę „slalomu giganta” jako narzędzie interpretacyjne służące opisowi wielowymiarowych wyzwań, z jakimi mierzy się dziś dziecko – podobnie jak zawodnik pokonujący wymagającą trasę w warunkach presji czasu, rywalizacji i oczekiwań otoczenia. „Werble” rozumiem jako symbol normatywnych komunikatów dorosłych oraz kulturowego imperatywu osiągnięć, który nadaje rytm dziecięcej codzienności, nie zawsze uwzględniając realne możliwości rozwojowe.

Celem mojego wystąpienia jest refleksja nad tym, czy obserwowane procesy nie prowadzą do sytuacji, w której dzieciństwo coraz bardziej upodabnia się do wizji znanych z narracji cyberpunkowych, charakteryzujących się ograniczeniem cielesności i relacyjności na rzecz technologicznej wygody. Stawiam tezę, że pedagogika wychowania fizycznego – rozumiana jako obszar integralnego wspierania rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego dziecka – może stanowić istotny punkt odniesienia w poszukiwaniu równowagi pomiędzy aktywnością fizyczną a funkcjonowaniem w środowisku cyfrowym. W tej perspektywie pytanie nie brzmi już, czy dzieci poradzą sobie na trasie slalomu giganta współczesności, lecz czy dorośli zadbali o to, by w ogóle miały szansę bezpiecznie stanąć na starcie.

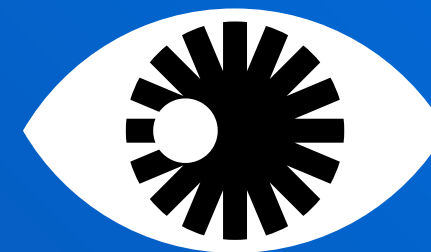
**PROF. UMCS DR HAB.
MAŁGORZATA KUŚPIT**

*Uniwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej w Lublinie*

Pracuje na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie w Katedrze Pedagogiki Pracy i Andragogiki. Mentor w Programie „Uczelnie Przyszłości”. Specjalizuje się w problematyce myślenia twórczego, kreatywności, osobowościowych i emocjonalnych aspektów funkcjonowania uczniów zdolnych i uzdolnionych, konfliktów oraz agresji i radzenia sobie ze stresem, arteterapii, innowacyjności pracowników organizacji. Autorka publikacji naukowych, m.in. monografii: Podmiotowe uwarunkowania radzenia sobie ze stresem w środowisku szkolnym młodzieży uzdolnionej artystycznie (M. Kuśpit, 2018), Kompetencje osobowościowe i twórcze. Psychologiczne uwarunkowania kreatywności pracowników (z B. Mróz i A. Chudziłą-Czupą, 2017). Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Psychologicznego oraz Polskiego Stowarzyszenia Terapii Przez Sztukę. Natomiast w latach 2017-2019 była członkiem Zespołu Edukacji dla Bezpieczeństwa działającego przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Posiada wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu szkoleń i warsztatów rozwojowo-integracyjnych dla nauczycieli i dyrektorów szkół z zakresu komunikacji, radzenia sobie ze stresem, autoprezentacji, zarządzania czasem, motywacji do doskonalenia zawodowego, rozwijania twórczego myślenia, identyfikacji edukacji oraz wspierania osób uzdolnionych.

Sytuacje trudne w biografii dzieci i młodzieży uzdolnionej

Wystąpienie poświęcone jest analizie sytuacji trudnych w biografii dzieci i młodzieży uzdolnionej oraz sposobom ich interpretowania w perspektywie rozwojowej i edukacyjnej. Uzdolnienia mogą współwystępować z podwyższonym ryzykiem doświadczania napięć psychicznych, społecznych i szkolnych. W oparciu o wyniki badań empirycznych oraz analizy teoretyczne zaprezentowane zostaną najczęściej opisywane obszary doświadczeń trudnych, w tym presja osiągnięć, asynchronia rozwojowa, trudności w relacjach rówieśniczych, doświadczanie tremy, niezrozumienie specyficznych potrzeb uczniów uzdolnionych przez środowisko szkolne oraz ambiwalentna rola oczekiwań dorosłych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona znaczeniu kontekstu biograficznego i systemowego – rodziny, szkoły oraz kultury edukacyjnej w kształtowaniu sposobów radzenia sobie z trudnościami. Istotne jest, aby sytuacje trudne nie były ujmowane wyłącznie w kategoriach trudności lub ryzyka, lecz także jako potencjalne doświadczenia rozwojowe, których znaczenie zależy od dostępnych zasobów i form wsparcia. Wnioski mają charakter aplikacyjny i odnoszą się do implikacji dla diagnozy oraz pracy wychowawczej, jak również projektowania działań wspierających dzieci i młodzież uzdolnioną.

**PROF. DR HAB.
MAŁGORZATA CYWIŃSKA**

*Uniwersytet im. Adama
Mickiewicza w Poznaniu*

Profesor nauk społecznych, doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki – wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego. Kierownik Zakładu Pedagogiki Dziecka na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Autorka, redaktorka książek, artykułów i rozpraw z zakresu pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz psychologii rozwoju społecznego dziecka, szczególnie odnoszących się do trudnych sytuacji życiowych dzieci (ich sytuacji stresowych, sytuacji konfliktowych, sytuacji osamotnienia, odrzucenia rówieśniczego), a także podejmujących problematykę aktywizowania rozwoju emocjonalno- społecznego i poznawczego w okresie średniego i późnego dzieciństwa. Organizatorka cyklicznych Konferencji Naukowych pt. „Sytuacje trudne w okresie dzieciństwa” oraz Konferencji Naukowo- Metodycznych „Dziecko w zaczarowanym kręgu książki. Czytajmy dzieciom!”. Koordynatorka Zespołu Roboczego „Sytuacje trudne w biografii dzieci i młodzieży” wchodzącego w skład Zespołu Pedagogiki Młodzieży WSE UAM działającego w powiązaniu z Sekcją Pedagogiki Młodzieży Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Członkini Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Zespołu Edukacji Elementarnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP. Laureatka Medalu Komisji Edukacji Narodowej przyznanego przez Ministra Edukacji i Nauki.

Odrzucenie rówieśnicze jako sytuacja trudna dziecka

Kontakty interpersonalne dziecka z rówieśnikami są dla niego nośnikiem wielu ważnych doświadczeń stanowiących fundamenty przyszłego wzrostu intelektualnego, społecznego i emocjonalnego. Funkcjonowanie w zespole rówieśniczym, uczestniczenie w zbiorowej działalności umożliwia gratyfikację ważnych dla dziecka potrzeb takich, jak: potrzeba zabawy, rozrywki, przynależności, akceptacji, uznania, pozycji społecznej i na tej bazie budowania przyjaźni oraz wartości jakie ze sobą niesie. Dlatego też bardzo trudna, stresująca, wręcz traumatyczna jest sytuacja dzieci niepopularnych, odrzuconych, pozostających poza obrębem grupy. Powoduje ona u nich wiele negatywnych konsekwencji rozwojowych.

W przezwyciężaniu statusu dziecka odrzuconego w zespole, np. klasowym nie do przecenienia rolę odgrywa nauczyciel, jego empatyczne rozumienie trudnego położenia dziecka i podejmowanie przez niego szeregu zabiegów – opartych na kompetencjach merytorycznych, dydaktyczno-metodycznych i wychowawczych – sprzyjających przełamaniu negatywnego postrzegania rówieśnika. Szczególnej uwagi wymagają determinanty odrzucenia rówieśniczego, jego konsekwencje, jak i techniki pracy nauczyciela z grupą w celu zniwelowania niekorzystnego statusu dziecka w grupie.